

Piinlik teema, millega peab tegelema

Laste hulgas levivad parasiidid, näiteks peatäid ja naaskelsabad ning sügelised ülikiiresti. Teema on piinlik, kuid sellest mööda vaadata ei saa. Anname nõu, kuidas laste parasiite ära tunda ja kuidas nendest kõige kiiremini lahti saada.

Peatäi

Kõige sagedamini on täid 3–11 aastastel lastel, kuivõrd nad on teistega kõige rohkem kehalises kontaktis. Täi levib otsesest kokkupuutest nakatunud inimestega, nende juustest, kammilt, mütsilt, kõrvaklappidelt, käterätilt. Peatäi elab ainult inimese peas juustega kaetud alal. Lemmikpiirkonnad on kõrvatagused ja juustepiir kaelal. Lükates juuksed lahku ning vaadates juukseid peanaha lähedal, on näha juuste küljes valkjaid tinge tavaliselt just kõrvade taga ja kaelal. Peatäidest võib olla tingitud ka lümfisõlmede suurenemine kaelal ja kõrvade taga.

Kuidas ennetada?

Samad reeglid kehtivad nii kodus, lasteaias kui ka laagris:

- Igaühel on oma isiklik kamm, juukseklambrid ja patsikummid
- Igaühel on oma padi, mida teisega ei vahetata
- Enne võõra juukseharja või kammi kasutamist pestakse see puhtaks
- Pärast teisele laenamist tuleb puhtaks pesta ka oma kamm

Kuidas vabaneda?

Määri juuksed peamäärdega või pese apteegis saada oleva pedikuloosivastase šampooniga. Puhasta tolmuimejaga põrandad, vaibad, pehme mööbel, seejärel puhasta ja vaheta ka tolmukest, sest tingitud on veel 10 päeva elus. Pese rõivaid tulise veega. Täile on surmav temperatuur alla 22° ja üle 44°C. Madalamal temperatuuril pestud riided tuleb üle triikida. Kõike, mida ei saa pesta, kuid mis võib olla nakatunud (mütsid, paksud mantlid), pane kaheks nädalaks suletud kilekotti. Autos ei tohiks unustada puhastada istmekatteid.

Kirbud

Kirbud levivad koduloomade ja nende pesade kaudu. Kirbu hammustus põhjustab tugevasti kiheleva ja punetava kubla, mille keskel on veidi verd. Harilikus keskmiselt puhtas kodus ei parasiteeri kirbud inimesel püsivalt, peremeheta jäänud kirp peab vastu kõigest mõned päevad. Kuid ka kõige hoolikama koristamisega jääb meie majapidamisse veel rohkesti kirbumune.

Kuidas vabaneda?

Kirpude tõrjumiseks on vaja vältida lindude ja väikeloomade pesi eluruumides. Kirpude esinemiskohad pritsitakse puutemürkidega või aerosoolidega. Täide ja kirpude tõrjet vajavad ka pehmed mänguloomad. Parasiitidest vabanemiseks panna mänguasjad kilekotti ja 48 h sügavkülma.

Sügelised

Kuigi sügelised on kehva hügieeni tagajärg, võib need parasiidid oma kehale saada ka puhas inimene. Sügelised levivad nahakontakti kaudu inimeselt, kes haigust põeb. Lest võib haakuda ühiseid käterätte või kindaid kasutades, kuid ka näiteks kaupluses valmisriideid selga proovides. Sügelisi tekitab väike nahalest, kes on inimsilmale vaevalt nähtav. Sügeliste ainevahetus kiireneb öhtul ja öösel ning just siis asuvad nad tegevusse. Laps hakkab ennast kratsima, tekitades rohkesti kriimustusi. Neis hakkab arenema nahapõletik ja -mädanik, tekivad kärnad.

Sügelised puurivad ennast läbi marrasnaha ja tekitavad selle alla käigud. Sügeliskäik on

nahast veidi kõrgem kuni sentimeetripikkune jooneke. Lest eelistab käikudeks inimese sõrmede sisekülgi, randme sisepinda, peopesi ja küünarnukke, lastel ka jalatallaaluseid.

Kuidas vabaneda?

Ravida tuleb kõiki pereliikmeid. Ravim kanda kogu kehale. Ihu- ja voodipesu vahetada enne ravikuuri alustamist ja pärast lõppu. Mänguasjad tuleb hoida kuni kaks nädalat kilekotti suletuna. Et ravi oleks edukas, tuleb pärast nende vahendite pealekandmist vahetada voodi- ja ihupesu ning tekk ja pesta neid vähemalt +60° juures üle 10 minuti. Käterätte tuleb vahetada kaks korda päevas.

Kuidas ära hoida?

Hoolikas hügieen. Eriti tähtis on pesta käsi!

Sooleparasiidid

Sooleparasiidid on inimese sooles elutsevad ussnugilised. Nakatutakse mustade käte või saastunud söögi (aed- või puuvilja, liha või kala) kaudu. Paljudel inimestel ussid haigustunnuseid esile ei kutsu, vahel ilmnevad aga seedehäired ja väsimus. Ussnugiliste munad roojas on märk infektsioonist.

Ümarusside klassi kuuluvatest sooleparasiitidest on kõige rohkem levinud askariidid ehk solkmed ning naaskelsabad ehk linaluu-ussid ehk niitussid (Enterobius).

- **Solkmed ehk askariidid** arenevad inimese peensooles 25 cm pikkusteks roosakateks ussimunadeks, mis on saadud mustade kätega (lastel saastunud maapinnal ja liivakastis, tolmusel põrandal koeraga mängides) ning saastunud puuviljade, köögiviljade ja marjade söömisel (ka kärbsed võivad solkmete mune levitada!). Solkmetõbi toob kaasa isuhäired, iivelduse ja suurenenud süljevooluse, aeg-ajalt kõhuvalu ning oksendamise (solkmed võivad väljuda suu kaudu).

Lastel on seedehäired ka kõrge palaviku ja erutuvusega, nad muutuvad jonnakaks.

Solkme munade avastamiseks uuritakse rooja mikroskoobiga.

- **Naaskelsabad ehk linaluu-ussid** on väikesed valge niidiotsa taolised 1 cm pikkused ussikesed, mis liikudes põhjustavad öösiti päraku piirkonna sügelemist. Rohkem on neid lastel, kes kipuvad nii sõrmi kui ka mänguasju (millel on ussimunad) suhu panema. Kuu aja jooksul tekivad soolestikus munadest küpsed linaluu-ussid. Kui laps end kratsib, siis võivad ussimunad sattuda ta kätele ja sealt suhu, ning ring kordub. Linaluu-ussid võivad põhjustada ka laste voodimärgamist, kuid kõhuvalu linaluu-ussid enamasti ei tekita. Kui teisi usse avastatakse väljaheites ussimune leides, siis naaskelsabasid vaid päraku piirkonna kaabet uurides (vahel on näha väljaheitel ka usse)

Kuidas sooleparasiitidest vabaneda?

Ravi parasiitidevastaste ravimitega, mille kohta küsige nõu perearstilt või pereõelt. Ravi saavad kõik pereliikmed samaaegselt. Ihupesu tuleb vahetada iga päev. Aluspesu tuleb pärast pesemist ka triikida.

Kuidas neid ära hoida?

- Tuleb järgida kõiki hügieenireegleid.
- Alati peab pesema käsi, ka küünealuseid enne söömist, pärast tualetis käimist ja enne magamaheitmist
- Mitte närida küüsi
- Pesta hoolikalt köögi- ja puuvilja (eriti kui süüa neid toorelt)
- Koortele ja kassidele on vaja regulaarselt teha ussitõrjet

Kui avastate lapsel parasiidid, on oluline mitte häbi tunda, vaid teha kindlaks nakkusallikas ja teavitada lastekollektiivi ja sõpru. Nii hoiate ära parasiitide laia leviku.